

Wie zorgt voor het wethouderspensioen?

De pensioenregeling van wethouders staat beschreven in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers, kortweg APPA, en legt de pensioenverplichting bij gemeenten. Dat houdt in dat wethouders niet zijn aangesloten bij een pensioenfonds en dat gemeenten in principe zouden moeten sparen om op enig moment het pensioen van hun wethouders uit te kunnen keren. De gemeente is dus feitelijk een klein pensioenfonds, maar is de gemeente voldoende uitgerust om de taken die ermee samenhangen, volledig te doorgronden en uit te voeren? Remco Oosterveld en Feiko Zijlstra van Ernst & Young Actuarissen BV deden bij vijftig gemeenten onderzoek.

drs. Feiko Zijlstra en drs. Remco Oosterveld CPC, Ernst & Young Actuarissen BV

Het is op zijn minst opmerkelijk te noemen dat – waar pensioenfonds onder scherpe controle staan van DNB en AFM – iedere vorm van toezicht op de wethouderspensiolen ontbreekt. Anders dan bij gewone pensioenfonds is er nauwelijks controle op de opbouw en uitvoering van pensioenen voor wethouders. Men gaat er vanuit dat gemeenten nooit failliet zullen gaan, en dat pensioenen daarom altijd kunnen worden uitgekeerd.

Veel speelruimte

Binnen gemeenten ligt de uitvoeringstaak van de APPA bij verschillende functionarissen. Soms is het hoofd P&O hiervoor verantwoordelijk, soms een medewerker financiën, dan weer de controller. De APPA geeft gemeenten veel speelruimte om aan de pensioenverplichtingen tegemoet te komen. In sommige gevallen realiseren gemeenten nauwelijks welke rol zij hebben en hoe ze die moeten inbedden in hun eigen organisatie én boekhouding. Daar waar het besef er wel is, geven gemeenten er een eigen invulling aan. Dat kan ook, doordat de APPA alleen de verplichting vastlegt, maar niet de uitvoering ervan.

Wie is verantwoordelijk?

Uit het onderzoek naar de uitvoering van de regeling van wethouderspensiolen onder vijftig Nederlandse gemeenten blijkt dat gemeenten wel kennis hebben van de APPA, maar de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de APPA is lang niet altijd duidelijk verankerd in de organisatie. Soms zijn er wel vier of vijf afdelingen bij betrokken, terwijl nergens vastgelegd is wie de eindverantwoordelijkheid draagt. Het uitvoeringsmodel ligt veelal niet vast, en daardoor wordt er geen doordacht beleid gevoerd. Dit uit zich in ad hoc beslissingen, waarbij externe informatie het uitgangspunt vormt. Uit het onderzoek blijkt ook dat controle op de uitvoering nog

wel eens achterwege blijft. Bij een aantal gemeenten hebben wij gezien dat er totaal geen controle plaatsvindt op de pensioenuitkeringen aan gepensioneerde wethouders. Zo wordt in sommige gevallen bijvoorbeeld niet eens gecontroleerd of de betreffende wethouder nog wel in leven is.

Voorzieningen

Uit het Ernst & Young onderzoek blijkt bovendien dat er niet alleen onduidelijkheid is over wie er verantwoordelijk is voor de uitvoering maar ook dat de manier waarop de APPA wordt uitgevoerd nogal eens verschilt. Het merendeel van de gemeenten blijkt te beschikken over een pensioenvoorziening op de balans, maar daar staat niet altijd een concrete pot met geld tegenover. Als er geld nodig is, wordt dat gehaald uit de Algemene middelen. Slechts een paar gemeenten zetten het pensioengeld daadwerkelijk opzij: in een pensioenverzekering voor wethouders of in een speciaal beleggingsfonds. Een klein groepje gemeenten treft helemaal geen voorzieningen. De jaarlijkse pensioenverplichtingen worden eenvoudigweg betaald uit de lopende begroting.

Dure risico's

De wethouders krijgen dus direct pensioen van de gemeente en daarvoor wordt niet altijd voldoende geld opzij gezet. Daarbij komt nog dat de APPA een aantrekkelijke eindloonregeling is. Het pensioen is daarbij gebaseerd op het laatstverdiende salaris. De meeste pensioenregelingen in Nederland zijn al lang omgebouwd naar een goedkopere middelloonregeling, waarbij het pensioen is gebaseerd op het gemiddelde inkomen. Die eindloonregeling maakt het aantrekkelijk voor een nieuwe wethouder om zijn pensioen van zijn oude werkgever over te dragen naar de gemeente. Waardeoverdracht is een wettelijk recht van de wethouder. Als de gemeente

heeft gekozen om de wethouderspensiões te verzekeren, dan kan deze waardeoverdracht grote financiële gevolgen voor de gemeente met zich meebrengen. Er zijn gevallen bekend waarbij waardeoverdrachten naar de gemeente heeft geleid tot extra stortingen door die gemeente. Het gaat om bedragen die opliepen tot tienduizenden euro's.

Risicoanalyse

Wij pleiten ervoor dat gemeenten door middel van een risicoanalyse inzichtelijk maken welke risico's zijn verbonden aan de pensioenverplichtingen voor wethouders. Afhankelijk van het risicoprofiel van een gemeente kan worden besloten welke risico's een gemeente zelf draagt en welke risico's beter kunnen worden afgedekt door een

Slechts een paar gemeenten zetten het pensioengeld daadwerkelijk opzij: in een pensioenverzekering voor wethouders of in een speciaal beleggingsfonds.

verzekering: Je moet je per slot van rekening alleen verzekeren voor de risico's die je zelf niet kunt of wilt dragen. Deze wijsheid geldt voor de individuele burger, maar evengoed voor de (gemeentelijke) overheid. Vervolgens moeten afdelingen onderling duidelijke afspraken maken over de verantwoordelijkheden. Door een risicoanalyse per afdeling te maken, kun je logischerwijs beslissen welke afdeling eindverantwoordelijk zou moeten zijn en dus het risico draagt. Als er dan ook nog eens regelmatig overleg plaatsvindt tussen de betrokken afdelingen, dan is het niet alleen veel beter geregeld voor de wethouders die recht hebben op een zorgeloos pensioen, maar ook voor de gemeente zelf, die het geld telkens moet ophoesten.

Onverwachte verrassingen

Bestuurders en beleidsmakers zijn zich niet of nauwelijks bewust van de financiële risico's die gemeenten lopen in verband met pensioenaanspraken van wethouders. Zij gaan pas begroten als pensioenuitkeringen zich

Bestuurders en beleidsmakers zijn zich niet of nauwelijks bewust van de financiële risico's die gemeenten lopen door pensioenaanspraken van wethouders.

voordoen. Zeker in tijden van bezuinigingen is het raadzaam voor gemeenten om de risico's met betrekking tot de wethouderspensiolen in kaart te brengen, het uitvoeringsbeleid uit te stippelen en in te bedden in de organisatie. Dat de post wethouderspensiolen niet materieel zou zijn, zou bij de afwegingen geen rol moeten spelen. Te veel betalen is onnodig, maar onverwachte verrassingen zijn nog onaangenamer.

Reactie

In een reactie op bovenstaand artikel leverde de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) dit commentaar aan:

De schrijvers van dit artikel maken zich zorgen dat de uitbetaling van de wethouderspensiolen door de gemeentelijke bezuinigingen in het gedrang komt. Is deze angst terecht? In het geheel niet. Gemeenten zijn al vaker door korte of langere perioden van bezuinigingen gegaan maar gedurende deze perioden altijd goed voor hun geld geweest. Geen wethouder heeft ooit vanwege financiële krapte bij de gemeente op de uitbetaling van zijn of haar pensioen moeten wachten.

Gemeenten kunnen op verschillende wijze rekening houden met de uitbetaling van deze pensioenen. Dat kan door het afsluiten van een verzekering en wanneer dit niet gebeurt door het vormen en op

peil houden van een voorziening en in specifieke gevallen ook nog door verwerking in de meerjarenraming.

Veel gemeenten hebben een voorziening gevormd in verband met de pensioenverplichting. Uiteraard is het wel van belang dat die voorziening op het juiste actuariële niveau is. De accountant zal daar tijdens de controle van de jaarrekening op toezien.

Behalve een voorziening op de balans kan de gemeente een verzekering hebben afgesloten waarbij de verzekeraar er op toeziet dat de inleg zich op het juiste actuariële niveau bevindt of dat gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid die de BNG biedt met een specifieke APPA-rekening. Gemeenten moeten zich echter wel bewust zijn van het feit dat een wet-

houder die bij vertrek om waardeoverdracht verzoekt, ook daadwerkelijk het juiste bedrag overgedragen krijgt.

Overigens toont het artikel eens te meer aan dat het wel wenselijk is dat voortgang wordt geboekt met de vorming van het APPA-fonds waar de commissie Dijkstal inmiddels ruim 4 jaar geleden een advies over heeft uitgebracht. Waar de Tweede en later de Eerste Kamer zich binnenkort mogen uitspreken over een wijziging van de APPA met betrekking tot het nabestaandenpensioen (harmonisatie met het Abp-reglement) is dat een mooi moment bij de minster er op aan te dringen dat proces met voortvarendheid ter hand te nemen.

Gerard Heetman, VNG

NIEUW Wordt nu lid van de LinkedIn Group HR Overheid

Platform voor discussie, informatie-uitwisseling voor HR-professionals werkzaam in de overheidsector.

LinkedIn

Ga naar www.linkedin.com en vind ons bij Groups